

Nr 293

Av herr Grebäck m. fl., om höjning av anslaget till den praktiskt vetenskapliga verksamheten vid Weibullsholm.

(Lika lydande med motion nr 254 i Första kammaren)

I statsverkspropositionen föreslås att till den praktiskt vetenskapliga verksamheten vid Weibullsholm för budgetåret 1970/71 anvisas ett anslag av 225 000 kr., d. v. s. oförändrat i förhållande till Budgetåret 1969/70.

Företaget hade i sin statsbidragsansökan avseende budgetåret 1970/71 hemställt om en höjning av bidraget till den egentliga förädlingsverksamheten med 70 000 kr, d. v. s. ett sammanlagt statsbidrag om 295 000 kr.

Weibullsholm har i sin statsbidragsansökan utförligt motiverat behovet av den äskade anslagshöjningen. I sina statsbidragsansökningar för budgetåren 1968/69 och 1969/70 har anstalten utförligt uppehållit sig vid en rad viktiga problem av grundläggande karaktär, som på längre sikt måste lösas. Dessa problem äger högsta aktualitet, och särskilda anslag har sökts hos olika myndigheter för lösandet av avancerade kvalitetsproblem inom såväl bröd- som fodersäd samt oljeväxter, trindsäd och vallväxter. Därför berörs inte dessa frågor närmare i föreliggande motion. I avbidan på ett som Weibullsholm förutsätter positivt beslut av riksdagen i fråga om skydd för förädlingsprodukter i enlighet med av växtförädlingssskyddsutredningen framlagt förslag avstår anstalten också från att denna gång äska medel till förstärkning av resurserna för dess laboratorier för resistensbiologi, cytogenetik och kemi. Skulle skyddet mot förmodan ej bli verklighet, måste anstalten i kommande framställningar på nytt aktualisera dessa ofrånkomliga förstärkningar, gällande grundläggande arbeten.

Däremot måste det anses som skäligt med viss kompensation för de kostnadsökningar som anstalten på grund av redan träffade löneavtal väntas möta under budgetåret 1970/71. Dessa löneökningar, som främst avser lägre avlönade, uppgår till ca 135 000 kr. Med åberopande av ovanstående har Weibullsholm anhållit om en ökning av nu utgående statsbidrag med 70 000 kr, d. v. s. ca hälften av kostnadsökningarna för löner åt främst lågavlönade.

Här bör än en gång understrykas att Weibullsholm förutsätter att växtförädlingssskyddet får en för anstalten tillfredsställande lösning och kan träda i kraft den 1 juli 1970, som den av Kungl. Maj:t tillsatta utredningen

föreslagit. Om frågan om rättsskyddet icke löses på ett för anstalten godtagbart sätt, måste Weibullsholms växtförädlingsanstalts fortsatta verksamhet tagas under omprövning. Ett bibehållande av verksamheten i nuvarande omfattning torde i så fall förutsätta en betydligt starkare finansiell medverkan från statens sida än för närvarande.

Under de senaste åren har det tekniska utförandet av försöksarbetet vid Weibullsholm kunnat rationaliseras i betydande grad. Detta bidrager till att anstaltens kostnader kan hållas nere. Växtförädlingsanstaltens permanenta mekaniseringskommitté arbetar vidare för att om möjligt rationalisera också en del av det handarbetsbetonade försöksarbetet. Ett oavvisligt krav är dock att arbetets kvalitet ej eftersättes.

Man får räkna med att även i framtiden mycket handarbete kräves inom förädlingen och att personalkostnaderna allttjämt kommer att dominera kostnadsbilden.

Samtidigt torde det vara klart att allt högre kvalifikationskrav måste ställas på förädlingens personal dels emedan ökad rationalisering fordrar ökat ansvar, dels emedan jordbruket kräver en betydligt ökad insamling av data beträffande nya sorter. Jordbrukaren av i dag önskar inte endast uppgift om de nya sorternas avkastning, stråstyrka och tidighet, han vill även ha redovisning av kvalitetsegenskaperna och resistensen mot sjukdomar, groningsskador etc. Odlingssäkerheten hos en ny sort är av mycket stor betydelse i det kostnadsläge vari vårt jordbruk nu befinner sig.

Å andra sidan visar utvecklingen hur snabbt de svenska jordbrukarna accepterar ett nytt sortmaterial, som fyller högt ställda krav i olika avseenden. Detta kan belysas av den officiella plomberingsstatistiken beträffande försålt utsäde av stråsåd. En sort, som vinner jordbrukarnas förtroende, når mycket snabbt en stor spridning och kan bibehålla sin position under avsevärd tid. Weibullsholmssorterna Ingrid korn och Starke höstvetete är utomordentliga exempel härpå. Ingridkornet marknadsfördes 1958, upptog två år senare nära 40 % av den plomberade utsädeskvantiteten av tvåradskorn för att 1968 ha nått plomberingssiffran 70 %.

Starke, som utsläpptes 1959, svarade redan 1961 för ca 65 % av den totala plomberade höstvetekvantiteten, nådde 1963 siffran 80 % för att 1966 ha passerat 90 %-strecket. Sortens marknadsandel var åren 1967 och 1968 ca 96 %.

Vårvetesorterna Svenno och Ring har också snabbt vunnit förtroende och länge bibehållit en mycket stor andel av plomberingen, sedan 1961 tillsammans 80—90 % av den totala vårvetepomberingen.

Det bör framhållas att det finns specialsorter som inte kan beräknas nå så stor spridning men som inom vissa områden kan vara ytterst värdefulla för jordbruket. Den tidiga kornsorten Arla och det vinterhårdiga Norrevetet är sådana sorter.

Framgångarna inom växtförädlingen uppnås oftast steg för steg. Någon gång kan mycket stora förbättringar erhållas. Exempel härpå är i fråga om kärnavkastning sorterna Eroica höstvetete och Kärn II vårvetete samt i fråga om strågenskaperna kornsorterna Herta och Rika. Den förut nämnda höstvetesorten Starke är det för Skandinavien mest drastiska exemplet på att en mycket stor avkastningsstegring, 8—10 %, erhållits samtidigt som stråstyrka, vinterhärdighet, drösfasthet och olika resistensgenskaper förbättrats.

Med Starkes genombrott i början av 1960-talet ökades höstvetets konkurrenskraft starkt i förhållande till vårvetet. Det framstod därför som ytterst angeläget att snarast pressa upp även vårvetets avkastning så att denna för vårt land värdefulla odling kunde bibehållas. Ett oefftergivligt krav var dock att den höga kvaliteten hos vårvetet bibehölls liksom den balans av goda odlingsegenskaper som fanns hos de allmännast odlade sorterna av växtslaget.

I och med att den nya vårvetesorten *Pompe* våren 1969 fördes i marknaden kunde balansen emellan höst- och vårvetets odlingsvärde anses någorlunda återställd till läget före Starkes marknadsförande. *Pompe* överträffar nämligen enligt officiella försök marknaden övriga vårvetesorter med 6—7 % och har samma höga kvalitet som dessa. Sorten mottogs också med ett enormt intresse av jordbrukarna, och redan utsläppningsåret utgjorde *Pompe* bortåt hälften av den plomberade utsädeskvantiteten, ett förhållande som kan betecknas som unikt inte bara för vårt land utan för hela Europa.

Pompe är väl anpassad för större delen av Göta- och Svealand men behöver kompletteras med en tidigare mognande sort för nordligare odlingsområden. Vidare behöver odlarna i sydligaste delarna av landet jämte kustområdena i hela Götaland tillgång till ett vårvetete med rasspecifik mjöldaggsresistens.

Glädjande nog kan redan 1970 två vårvetesorter, som i berörda avseenden väl kompletterar *Pompe*, ställas till jordbrukets förfogande. Sorten *Snabbe* utsläppes då som tidigt mognande specialsort, medan sorten *Rang* med rasspecifik mjöldaggsresistens marknadsföres för ett sydligare område, där mjöldaggen regelmässigt orsakar odlarna beaktansvärda skördeförluster.

Sorterna *Snabbe* och *Rang* har liksom *Pompe*, efter originalförklaring, av de prisreglerande myndigheterna klassats som kvalitetsveten, d. v. s. berättigade till särskilt pristillägg. Vårvetets sortfråga har efter de senaste förädlingsframgångarna nått ett mycket gynnsamt läge, men arbetet måste gå vidare med oförminskad intensitet. Närmast syftar man till att ytterligare förbättra mjöldaggsresistensen genom införande av dubbla resistensanlag. Material med dylik genuppsättning har redan framställts vid

Weibullsholm och prövas för närvarande i officiella försök. Mjöldaggsresistensen finns även kombinerad med resistens mot vissa rostartar i nytt sortmaterial, som nu prövas vid Weibullsholm.

När det gäller höstvetete är det förenat med stort ansvar att ersätta sorten *Starke*, som visat sig så välanpassad och odlingsssäker under skiftande förhållanden. Genom urval i *Starke* har emellertid en förbättring av stråstyrka och vinterhärdighet kunnat åstadkommas med bibehållande i stort sett av övriga viktiga egenskaper. Detta betyder, särskilt för nordligare odlingsområden, en högre skörd av höstvetete. Den nya sorten, *Starke II*, kommer hösten 1970 att kunna ställas till jordbrukets förfogande. I officiella försök prövas emellertid även en rad Weibullsholmssorter med avsevärt högre avkastning än *Starke*. Först efter sorgfällig prövning kan dock fastställas, om någon av dessa sorter i fråga om hela komplexet odlingsegenskaper uppfyller de krav som måste ställas på en ny sort. Vidare prövas sorter med rasspecifik mjöldaggs- och rostresistens.

År 1970 utsläppes även en ny kornsort, *Cilla*, från Weibullsholm. Sorten, som är mycket högt avkastande, väntas särskilt bli av betydelse för sydligare odlingsområden. När det gäller korn är den viktigaste uppgiften dock att snarast ställa en mjöldaggsresistent sort till jordbrukets förfogande. Genom ett hektiskt förädlings- och uppföringsarbete bör denna uppgift vara löst inom de närmaste åren. *WW 6040*, som kan betecknas som ett mjöldaggsresistent Ingridkorn, synes nämligen ha förutsättningar att helt ersätta Ingridkornet och därigenom tillföra odlarna i södra Sverige avsevärt förbättrad avkastning. Sorten prövas för närvarande i officiella försök, samtidigt som uppföring sker.

Den nya havresorten *Selma*, vilken synes ha förutsättningar att bli en betydande sort i ett flertal europeiska länder, marknadsföres år 1970. Den överträffar landets samtliga marknadssorter i avkastning och har förnämliga stråegenskaper. *Selma* är godkänd i Holland och rekommenderad i England och Skottland såsom den högst avkastande sorten i dessa länder. Inom havreförädlingen prövas för närvarande en mängd kombinationer med resistens mot olika parasiter. Helt unikt torde det material vara där man lyckats kombinera resistens mot kronrost, mjöldagg och nematoder. Ett antal sorter med denna anlagskombination prövas nu i jämförande försök.

Även inom områdena vallväxter, oljeväxter, åkerbönor och köksväxter pågår ett intensivt förädlingsarbete. Vissa viktigare resultat från dessa områden har diskuterats i Weibullsholms ansökningar avseende de båda senaste budgetåren.

I detta sammanhang skall också nämnas att lantbrukshögskolans styrelse tillstyrker Weibullsholms växtförädlingsanstalts äskande om förhöjt statsbidrag. Detta framgår av ett av lantbrukshögskolans styrelse till Ko-

nungen ställt yttrande över Sveriges Utsädesförenings och Weibullsholms växtförädlingsanstalts anslagsframställningar för budgetåret 1970/71. Styrelsen avger följande yttrande.

Enligt styrelsens mening bör utbyggnad av växtförädlingsverksamheten i princip finansieras via växtförädlingsavgifterna och växtförädlarrätten. Hitintills har Utsädesföreningen erhållit uppräknad av statsanslaget för de löne- och prishöjningar som faller inom denna anslagsram. Styrelsen anser det nödvändigt att så sker även för budgetåret 1970/71, särskilt som den ekonomiska konsekvensen av införandet av växtförädlarrätt ännu inte kan överblickas. Det är emellertid enligt styrelsens mening angeläget att de båda växtförädlingsanstalterna ges något så när lika konkurrensförutsättningar. Detta innebär bl. a. att även Weibullsholms växtförädlingsanstalt bör få statsanslaget uppräknat för kostnadsfördyringar.

Under hänvisning till det ovan anförda hemställas,

att riksdagen vid sin behandling av statsverkspropositionen måtte till den praktiskt vetenskapliga verksamheten vid Weibullsholms växtförädlingsanstalt för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 295 000 kr.

Stockholm den 23 januari 1970

Arvid Nilsson (fp)
i Lönsboda

Stig Josefson (cp)
i Arrie

Erik Grebäck (cp)
Ingrid Sundberg (m)